KOMISJONI RAKENDUSOTSUS (EL) 2018/576,

15. detsember 2017,

tubakatoodetele paigaldatavate turvaelementide tehniliste standardite kohta

(teatavaks tehtud numbri C(2017) 8435 all)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiivi 2014/40/EL tubaka- ja seonduvate toodete tootmist, esitlemist ja müüki käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/37/EÜ, ([1]) eriti selle artikli 16 lõiget 2,

ning arvestades järgmist:

(1) Direktiivis 2014/40/EL on sätestatud, et tubakatoodete ehtsuse kontrollimise hõlbustamiseks peab kõigil turulelastavatel tubakatoodete tarbijapakenditel olema võltsimiskindel turvaelement, mis koosneb nähtavatest ja nähtamatutest elementidest. Tuleks kehtestada turvaelementide süsteemi tehnilised standardid.

(2) Turvaelemendid koos tubakatoodete jälgitavuse tagamise süsteemiga, mis on ette nähtud direktiivi 2014/40/EL artikliga 15 ja kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2018/574, ([2]) peaksid võimaldama jälgida tubakatoodete vastavust direktiivi 2014/40/EL sätetele ja nende vastavusnõuete tõhusamat täitmist.

(3) On oluline, et turvaelementide standardeid käsitlevad eeskirjad oleksid liidus ühtsed, kuna erinevad ja mitte piisavalt täpsed riiklikud nõuded võivad kahjustada pingutusi, mida tehakse tubakatoodete vastavuse parandamiseks tubakatooteid käsitleva liidu õigusraamistiku nõuetele. Kõigis liikmesriikides kehtiv ühtlustatum turvaelemente käsitlev raamistik peaks ka hõlbustama seaduslike tubakatoodete siseturu toimimist.

(4) Turvaelementide tehniliste standardite puhul tuleks nõuetekohaselt tähelepanu pöörata innovatsiooni kõrgele tasemele selles valdkonnas, võimaldades samal ajal liikmesriikide pädevatel asutustel tubakatoodete ehtsust tulemuslikult kontrollida. Iga liikmesriik peaks saama kindlaks määrata selliste autentimiselementide kombinatsiooni või kombinatsioonid, mida hakatakse kasutama tema territooriumil toodetud või sinna imporditud tubakatoodetele paigaldatavate turvaelementide väljatöötamisel. Kasutatav kombinatsioon või kombinatsioonid peaksid sisaldama nähtavaid ja nähtamatuid elemente. Rahvusvaheliste standardite kohaselt võib meeleorganitega otseselt tajumatuid nähtamatuid elemente täpsemalt määratleda, lähtudes nende ehtsuse kontrollimiseks vajalike seadmete keerukusest. Et tagada turvaelementide usaldusväärsus, on asjakohane nõuda vähemalt ühe nähtamatu elemendi kasutamist, mille kontrollimiseks on vaja selleks otstarbeks valmistatud tööriistu või professionaalseid laboriseadmeid. Eri tüüpi autentimiselementide hõlmamine turvaelemendis peaks tagama vajaliku tasakaalu paindlikkuse ja turvalisuse kõrge taseme vahel. Samuti peaks see võimaldama liikmesriikidel võtta arvesse uusi uuenduslikke lahendusi, mis aitavad veelgi suurendada turvaelementide tõhusust.

(5) Olulise sammuna tubakatoodetele paigaldatava lõpliku turvaelemendi rikkumatuse kaitse tagamiseks tuleks nõuda eri autentimiselementide kombineerimist.

(6) Rahvusvaheliselt tunnustatud standardites ([3]) tõdetakse turvaelementide süsteemi töökindluse tagamise tähtsust. Töökindluse tagamiseks tuleks kehtestada täiendavad kaitsemeetmed, mis kaitsevad turvaelemente ja nende erinevaid autentimiselemente sise- ja välisohtude eest võimalikult suures ulatuses. Seepärast tuleks nõuda, et vähemalt üks turvaelemendis sisalduv autentimiselement on pärit sõltumatult kolmandast isikust teenuseosutajalt, millega vähendatakse rünnakute tõenäosust isikute või üksuste poolt, kes on otseselt või kaudselt seotud turvaelemendi väljatöötamisel kasutatud autentimiselemendi valmistaja või loojaga. Selleks et tagada pidev sõltumatuse nõudest kinnipidamine, mis on kogu liidus turvaelementide terviklikkuse tagamise ja säilitamise

([1]) ELT L 127, 29.4.2014, lk 1.

([2]) Komisjoni 15. detsembri 2017. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/574 tubakatoodete jälgitavussüsteemi loomiseks ja käitamiseks vajalike tehniliste standardite kohta (vt käesoleva *Euroopa Liidu Teataja* lk 7).

([3]) ISO 12931:2012 (*Performance criteria for authentication solutions used to combat counterfeiting of material goods* – Nõuded materiaalsete kaupade võltsimise vastu võitlemiseks kasutatavate autentimislahenduste tulemuslikkuse kohta).

seisukohalt ülimalt tähtis, peaks komisjon korrapäraselt läbi vaatama käesolevas otsuses sätestatud sõltumatuse kriteeriumidele vastavuse järelevalvet reguleerivad eeskirjad. Komisjon peaks läbivaatamise järeldused avaldama ja need peaksid moodustama osa direktiivi 2014/40/EL kohaldamist käsitlevast aruandest, mis on ette nähtud kõnealuse direktiivi artikliga 28.

(7) Mitmes liikmesriigis nõutakse maksustamise eesmärgil maksumärkide või riiklike identifitseerimismärkide kasutamist. Neil liikmesriikidel tuleks lubada oma maksumärkide või identifitseerimismärkide kasutamist direktiivi 2014/40/EL artikli 16 ja käesoleva otsuse nõuete kohase turvaelemendina. Et hoida ära igasugust tarbetut majanduslikku koormust, tuleks lubada liikmesriikidel, kelle maksumärgid või identifitseerimismärgid ei vasta ühele või mitmele direktiivi 2014/40/EL artiklis 16 või käesolevas otsuses sätestatud nõudele, kasutada oma maksumärki või riiklikku identifitseerimismärki turvaelemendi osana. Sellistel juhtudel peaksid liikmesriigid tagama, et tubakatoodete tootjatele ja importijatele antakse teada, et kõigile õiguslikele nõuetele vastava turvaelemendi väljatöötamiseks on vaja veel teist tüüpi autentimiselemente.

(8) Turvaelementide rikkumatuse tagamiseks ja nende kaitseks välise rünnaku eest tuleks need paigaldada tootele kas külgekinnitamise, trükkimise või mõlema meetodi kombinatsioonil sellisel viisil, mis kaitseb neid mis tahes asendamise, korduvkasutamise või muutmise eest. Lisaks peaks olema turvaelementide abil võimalik tuvastada tubakatoote tarbijapakendit ja kontrollida selle ehtsust kogu selle aja jooksul, mil tubakatoode on turul.

(9) Selleks et oleks võimalik kontrollida tubakatoodete ehtsust ja seeläbi tõhustada võitlust tubakatoodetega ebaseadusliku kauplemise vastu liidus, tuleks liikmesriikidele ja komisjonile anda taotluse korral võrdlustooted, mida saab laborianalüüsides etalonina kasutada. Lisaks peaksid liikmesriigid selleks, et ühe liikmesriigi pädevatel asutustel oleks võimalik kontrollida teise liikmesriigi turule suunatud tubakatoote ehtsust, abistama üksteist saadud võrdlustoodete jagamisega ning pakkuma võimaluse korral teadmisi ja oskusteavet.

(10) Käesoleva otsusega ette nähtud meetmed on kooskõlas direktiivi 2014/40/EL artiklis 25 osutatud komitee arvamusega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesolevas otsuses sätestatakse Euroopa Liidu turule lastavate tubakatoodete tarbijapakendile paigaldatavate turvaelementide tehnilised standardid.

Artikkel 2

Mõisted

Lisaks direktiivi 2014/40/EL artiklis 2 määratletud mõistetele kasutatakse käesolevas otsuses järgmisi mõisteid:

a) „autentimiselement“ – turvaelemendi osa;

b) „varjamatu“ – meeleorganitega otseselt, ilma väliste seadmete abita tajutav. Standardis ISO 12931:2012 osutatud „varjamatu“ kategooria autentimislahendused loetakse sellele määratlusele vastavaks;

c) „poolvarjatud“ – meeleorganitega otseselt tajumatu, kuid meeleorganitega märgatav väliste seadmete abil, näiteks nagu UV-lambi või spetsiaalse pliiatsi või markeri abil, mille kasutamine ei nõua eksperditeadmisi ega erialast koolitust. Standardis ISO 12931:2012 osutatud „varjatud“ kategooria autentimislahendused, mille puhul kasutatakse vabalt kättesaadavaid seadmeid, loetakse sellele määratlusele vastavaks;

d) „varjatud“ – meeleorganitega otseselt tajumatu ning märgatav üksnes selleks otstarbeks valmistatud tööriistade või professionaalsete laboriseadmetega. Standardis ISO 12931:2012 osutatud „varjatud“ kategooria autentimislahendused, mille puhul on vaja kasutada selleks otstarbeks valmistatud tööriistu ja kohtueksperti isi, loetakse sellele määratlusele vastavaks.

Artikkel 3

Turvaelement

1. Liikmesriigid nõuavad, et turvaelemendid peavad koosnema vähemalt viit tüüpi autentimiselemendist, millest vähemalt:

a) üks on varjamatu;

b) üks on poolvarjatud;

c) üks on varjatud.

2. Liikmesriigid nõuavad, et vähemalt üks lõikes 1 osutatud autentimiselementidest on pärit sõltumatult kolmandast isikust teenuseosutajalt, kes vastab artiklis 8 sätestatud nõuetele.

3. Iga liikmesriik edastab tubakatoodete tootjatele ja importijatele selliste autentimiselementide kombinatsiooni või kombinatsioonid, mida tuleb kasutada selles liikmesriigis turule lastavate tubakatoodete tarbijapakenditele paigaldatud turvaelementides.

Esimese lõigus osutatud autentimiselemendid võivad hõlmata igasuguseid varjamata, poolvarjatud ja varjatud autentimiselementide tüüpe, mis on sätestatud lisas.

4. Lõikes 3 osutatud edastamine peab toimuma hiljemalt 20. septembriks 2018. Liikmesriigid peavad kõigist hilisematest kombinatsiooni või kombinatsioonide muudatustest teavitama tootjaid ja importijaid vähemalt kuus kuud enne muudatuse kavandatavat jõustumist.

Artikkel 4

Maksumärkide kasutamine turvaelemendina

1. Liikmesriigid, kes lubavad maksustamise eesmärgil kasutatavaid maksumärke või riiklikke identifitseerimismärke kasutada turvaelementide väljatöötamiseks, tagavad, et lõplikud turvaelemendid vastavad käesoleva otsuse artiklile 3 ja direktiivi 2014/40/EL artiklile 16.

2. Kui maksustamise eesmärgil kasutatav maksumärk või riiklik identifitseerimismärk, mis on ette nähtud kasutamiseks turvaelemendina, ei vasta ühele või mitmele lõikes 1 osutatud nõudele, kasutatakse seda üksnes turvaelemendi osana. Sellisel juhul tagavad liikmesriigid, et tubakatoodete tootjatele ja importijatele antakse teada, et nõuetele vastava turvaelemendi väljatöötamiseks on vaja veel teist tüüpi autentimiselemente.

3. Lõikes 2 osutatud teave tehakse tubakatoodete tootjatele ja importijatele kättesaadavaks hiljemalt 20. septembriks 2018. Kõik hilisemad muudatused, mis tehakse seoses maksustamise eesmärgil kasutatava maksumärgi või riikliku identifitseerimismärgiga, mis on ette nähtud kasutamiseks turvaelemendina, tuleb edastada tubakatoodete tootjatele ja importijatele vähemalt kuus kuud enne muudatuste kavandatavat jõustumist, kui see teave on neile vajalik nõuetele vastava turvaelemendi väljatöötamiseks.

Artikkel 5

Turvaelementide paigaldamine tarbijapakendile

1. Liikmesriigid nõuavad, et turvaelemendid paigaldatakse tubakatoodete tarbijapakendile, kasutades ükskõik millist järgmistest meetoditest:

a) külgekinnitamine;

b) trükkimine;

c) külgekinnitamise ja trükkimise kombinatsioon.

2. Turvaelemendid paigaldatakse tubakatoodete tarbijapakenditele sellisel viisil, et:

a) see võimaldab identifitseerida üksikut tubakatoote tarbijapakendit ja kontrollida selle ehtsust kogu selle aja jooksul, mil tubakatoode on turul, ning

b) see kaitseb neid mis tahes viisil asendamise, korduvkasutamise või muutmise eest.

Artikkel 6

Turvaelementide terviklus

1. Liikmesriigid võivad igal ajal otsustada kasutusele või tagasi võtta turvaelementide roteerimiskavasid.

2. Kui liikmesriigil on põhjust arvata, et parajasti tema turul kasutusel oleva turvaelemendi autentimiselemendi terviklust on rikutud, nõuab ta, et kõnealune turvaelement asendataks või et seda muudetaks. Kui liikmesriik avastab rikutud turvaelemendi, teavitab ta sellest tootjaid ja importijaid ning turvaelemendi teenuse osutajaid viie päeva jooksul.

3. Turvaelementide ja nende koostisosadeks olevate autentimiselementide ebaseadusliku tootmise, levitamise ja varguse tõrjeks, ärahoidmiseks, kindlakstegemiseks ja vähendamiseks võivad liikmesriigid sätestada ametlikud suunised või nõuded turvaelementide tootmise ja jaotamise korra kohta, näiteks nõuded seoses turvalise varustuse ja muude komponentide kasutamise, auditite, toodangukoguse järelevalvevahendite ja turvalise kohaletoimetamisega.

Artikkel 7

Tubakatoodete ehtsuse kontrollimine

1. Liikmesriigid tagavad, et neil on tubakatoote tarbijapakendi ehtsuse kindlakstegemiseks olemas vajalikud vahendid kõigi selliste autentimiselementide analüüsimiseks, mida nad lubavad kasutada käesoleva otsuse artiklitele 3 ja 4 vastavate turvaelementide väljatöötamiseks. Analüüs tuleks teha kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud tulemuslikkuse kriteeriumide ja hindamismetoodikatega, näiteks sellistega, nagu on sätestatud standardis ISO 12931: 2012.

2. Liikmesriigid nõuavad, et nende territooriumil asuvad tubakatoodete tootjad ja importijad annavad taotluse korral näidiseid parajasti turul olevatest tubakatoodetest. Kõnealused näidised esitatakse tarbijapakendina ja neil on turvaelement. Liikmesriigid teevad saadud tubakatoodete näidised taotluse korral kättesaadavaks komisjonile.

3. Liikmesriigid aitavad taotluse korral üksteist teise liikmesriigi turule ettenähtud tubakatoodete ehtsuse kontrollimisega ning lõike 2 kohaselt saadud näidiste jagamisega.

Artikkel 8

Autentimiselementide teenuse osutajad

1. Artikli 3 lõike 2 kohaldamisel loetakse autentimiselementide teenuse osutaja ja samuti tema alltöövõtjad, kui see on asjakohane, sõltumatuteks, kui on täidetud järgmised kriteeriumid:

a) sõltumatus tubakatööstusest nii õigusliku vormi, organisatsioonilise struktuuri kui ka otsuste tegemise seisukohast. Eelkõige hinnatakse, ega tubakatööstusel, sealhulgas vähemusaktsionäridel ei ole otsest või kaudset valitsevat mõju ettevõtte või ettevõtete grupi üle;

b) rahaline sõltumatus tubakatööstusest, mille tingimuseks on see, et viimase kahe kalendriaasta jooksul on ettevõtja või ettevõtjate grupp enne oma ülesannete täitmaasumist teeninud tubakasektorile tarnitud kaupadest ja osutatud teenustest alla 10 % oma ülemaailmsest käibest (v.a käibemaks ja muud kaudsed maksud), ning seda saab kindlaks teha viimaste kinnitatud raamatupidamisaruannete alusel. Iga järgneva kalendriaasta jooksul ei tohi tubakasektorile tarnitud kaupadest ja teenustest tulenev ülemaailmne käive (v.a käibemaks ja muud kaudsed maksud) ületada 20 %;

c) ettevõtja või ettevõtjate grupi juhtkonna, sh direktorite nõukogu või mistahes muu juhtorgani ja tubakatööstuse vahelise huvide konfliktide puudumine. Eelkõige:

i) ei ole nad viimase viie aasta jooksul osalenud tubatööstuse äriühingute struktuurides;

ii) on nad sõltumatud kõigist tubakatööstusega seotud rahalistest ja mitterahalistest huvidest, sh aktsiate omamisest, erapensioniprogrammides osalemisest või partnerite, abikaasade või ülenevas või alanevas liinis otseste sugulaste huvidest.

2. Kui autentimiselementide teenuse osutaja kasutab alltöövõtjaid, jääb ta vastutavaks selle eest, et kõnealused alltöövõtjad vastavad lõikes 1 sätestatud sõltumatuse kriteeriumidele.

3. Liikmesriigid ja ka komisjon võivad nõuda, et autentimiselementide teenuse osutajad, kaasa arvatud nende alltöövõtjad, kui see on asjakohane, esitavad neile dokumendid, mis on vajalikud lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele vastavuse hindamiseks. Selliste dokumentide hulka võivad kuuluda lõikes 1 sätestatud sõltumatuse kriteeriumidele vastavust kinnitavad iga-aastased vastavusdeklaratsioonid. Liikmesriigid ja komisjon võivad nõuda, et vastavusdeklaratsioonides oleks esitatud viimase kalendriaasta jooksul tubakatööstusele osutatud teenuste loetelu, samuti kõigi sõltumatu teenuseosutaja juhtorganite liikmete esitatud individuaalsed deklaratsioonid, milles kinnitatakse rahalist sõltumatust tubakatööstusest.

4. Kõigist kahe järjestikuse kalendriaasta jooksul püsivatest olukorra muutustest seoses lõikes 1 osutatud kriteeriumidega, mis võivad mõjutada autentimiselementide teenuse osutaja sõltumatust (sealhulgas nende alltöövõtjate sõltumatust, kui see on asjakohane), tuleb viivitamata teatada asjakohasele liikmesriigile ja komisjonile.

5. Kui lõike 3 kohaselt saadud teabe või lõikes 4 osutatud teate alusel selgub, et autentimiselementide teenuse osutaja (sh tema alltöövõtja, kui see on asjakohane) ei vasta enam lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, võtab liikmesriik mõistliku aja jooksul ja hiljemalt teabe või teate saamise aastale järgneva kalendriaasta lõpuks kõik vajalikud meetmed, et tagada vastavus lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele.

6. Autentimiselementide teenuse osutajad teatavad viivitamata asjaomastele liikmesriikidele ja komisjonile kõigist ähvardusjuhtumitest või muudest katsetest, millega on neile püütud avaldada lubamatut mõju, mis võiks tegelikult või potentsiaalselt kahjustada nende sõltumatust.

7. Avaliku sektori asutused või avalik-õiguslikud asutused koos nende alltöövõtjatega loetakse tubakatööstusest sõltumatuks.

8. Komisjon vaatab korrapäraselt läbi lõikes 1 sätestatud sõltumatuse kriteeriumidele vastavuse järelevalvet reguleerivad eeskirjad, eesmärgiga hinnata nende vastavust käesolevale otsusele. Läbivaatamise järeldused avaldatakse ja need moodustavad osa direktiivi 2014/40/EL kohaldamist käsitlevast aruandest, mis on ette nähtud kõnealuse direktiivi artikliga 28.

Artikkel 9

Üleminekusäte

1. Sigaretid ja isevalmistatavate sigarettide tubakas, mis toodeti liidus või imporditi liitu enne 20. maid 2019 ja millel ei ole käesoleva otsuse kohast turvaelementi, võivad jääda vabasse ringlusse kuni 20. maini 2020.

2. Muud tubakatooted kui sigaretid ja isevalmistatavate sigarettide tubakas, mis toodeti liidus või imporditi liitu enne 20. maid 2024 ja millel ei ole käesoleva otsuse kohast turvaelementi, võivad jääda vabasse ringlusse kuni 20. maini 2026.

Artikkel 10

Adressaadid

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 15. detsember 2017

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Vytenis ANDRIUKAITIS

LISA

AUTENTIMISELEMENTIDE TÜÜBID

Varjamata	Poolvarjatud	Varjatud
Giljošš Kahest või enamast läbipõimitud ribast koosnev dekoratiivne muster, mis trükitakse mitme mittestandardse värviga.	**Laserkujutised** Kujutised muutuvad inimsilmale nähtavaks üksnes siis, kui neid valgustatakse kindla lainepikkusega valgusega, nt laserviibaga.	**DNA marker** Kriminalistikas kasutatav marker, milles kasutatakse nukleotiidide järjestuse määramiseks matemaatilise kombinatoorika meetodeid.
Iiristrükk Kahe või enama värvi kombinatsioon, mille puhul värvid sulatatakse üksteise sisse sujuvalt, nii et moodustuvad vahepealsed toonid (värvudes vikerkaare värvi).	**Polariseeritud kujutis** Kujutised muutuvad inimsilmale nähtavaks, kui nende peale asetatakse polariseeriv filter.	**Molekulaarne marker** Keemiline marker, mille koostises on sageli selle objekti põhimaterjalid, millele see lisatakse, ning mis võimaldab tuvastada lahjendusastet või segu komponentide suhet materjalides. Ainukordselt kodeeritud ja kasutatav mikrokogustes.
Peidetud kujutis Intaglios trükitud joonmuster, mis objekti kallutamisel toob esile teistsuguse kujutise. Võib kombineerida värvust muutva trükivärviga.	**UV-kindel paber** Eriline paber, mis ei peegelda ultraviolettvalgust. Sobib trükkimiseks ultraviolett-trükivärviga, mis on nähtav spetsiaalsete UV-lampide all.	**Turvakiud (varjatud)** Nähtamatud fluorestseerivad kiud, mis pannakse asjakohasele paberile juhuslikkuse põhimõttel. Neid ei saa skaneerida ega kopeerida ning need on nähtavad üksnes spetsiaalsete UV-lampide all.
Värvust muutev trükivärv Eri nurkade alt vaadates näeb muutuvaid värvuseid.	**Turvakiud (poolvarjatud)** Nähtavad fluorestseerivad kiud, mis on täielikult või osaliselt paberi sees juhuslikus asetuses, mis ei ole korratav. Need võivad olla eri värvuse ja eri kujuga. Muudavad värvust UV-valguse all.	**Magnetilised elemendid** Magnetiliste elementide muster, mis tekitab signaali või signaalide seeria, mida on võimalik eemalt tuvastada spetsiaalsete tuvastusseadmetega.
Kombitavad mustrid Intaglio trükk, millega saadakse tõstetud kombitav reljeef, mille ehtsust saab tuvastada kaldvalguses. Võib kombineerida peidetud kujutisega.	**Mikrotrükk** Üliväikeses kirjas trükk, mida on palja silmaga nägemiseks vaja suurendada.	**Infrapunavärvid** Infrapunakiirguses helendavad trükivärvid, mida saab uurida videospektraalvõrdleja (VSC-seadmed) abil.
Hologramm Valgusvälja fotograafilise salvestise täielikult kolmemõõtmeline kuva, mis võtab arvesse vaatlusnurka.	**Termokromaatiline trükivärv** Kuumusele reageeriv trükivärv, mis on tundlik temperatuurimuutuste suhtes. Temperatuuri muutudes muudab trükivärv värvust või kaob.	**Reaktiivsed trükivärvid (varjatud)** Värvitud või läbipaistvad trükivärvid, mis muutuvad nähtavaks, reageerides konkreetse lahustiga, mida lisatakse värvile selleks otstarbeks loodud vahendite abil laboritingimustes.
	Reaktiivsed trükivärvid (poolvarjatud) Värvitud või läbipaistvad trükivärvid, mis muutuvad nähtavaks, reageerides konkreetse lahustiga, mida lisatakse värvile spetsiaalse pliiatsi või markeriga.	